

300 anys de l'entrada a sang i foc dels borbons a Terrassa

Dins la nòmina de patriotes terrassencs cal fer menció de Pere Brichfeus i Francesc Busquets

Marxa de Torxes en commemoració de l'entrada de les tropes borbòniques Foto: Jordi Borràs

El 4 de setembre de 1713 és una data que ja forma part de la normalitat en les efemèrides que no cal oblidar de la història de la nostra ciutat. Aquell malaguanyat dia, les tropes de Felip V entraven amb sang i foc i després d'estar-s'hi un parell de dies més, van marxar deixant-hi un rastre d'una vintena de morts i una tercera part de les cases cremades i saquejades.

Des de fa uns 15 anys -i gràcies, primer, als historiadors de la ciutat, després a Esquerra Republicana de Catalunya i la Comissió 4 de Setembre i posteriorment a l'Ajuntament de Terrassa-, aquesta ja és la data per excel·lència en les reivindicacions de les llibertats nacionals a la ciutat. I enguany se'n commemoren els 300 anys.

Seria injust, però, centrar-se únicament en una sola data, ja que les repercussions de la Guerra de Successió van ser molt més que aquells nefastos primers dies de setembre. La guerra va començar l'any 1702 i la vila de Terrassa va evolucionar des de la participació activa a favor de la causa austríaca fins a l'empobriment progressiu derivat de l'allargament de la guerra. L'epíleg d'aquest procés es va produir durant els darrers anys (1713-1714), quan les forces borbòniques executaren una ocupació militar amb un fort caràcter repressiu.

Homes, cavalls i diners

Així, des de la reraguarda, Terrassa va aportar homes, cavalls, farratges, diners i provisions a Barcelona i als diferents fronts de lluita, i tot aquest desgast durant anys i anys va deixar una ciutat endeutada i pràcticament en la misèria.

I per acabar-ho d'adobar, l'ocupació, el saqueig i l'incendi per part de les tropes borbòniques. I d'ençà del setembre del 1713, Terrassa és un lloc deshabitat i arruïnat, on a més de suportar els nous impostos borbònics ha de fer front a l'allotjament de 12.000 soldats filipistes fins a la caiguda de Barcelona, l'11 de setembre del 1714.

També és important assenyalar que si bé Terrassa va ser austriacista i lleial al govern de Catalunya, a partir del 1713 trobem que persones importants dins l'elit econòmica, política i religiosa de la vila es van declarar partidàries de Felip V.

Els botiflers

Així, entre la llista de botiflers, hi trobem Miquel Garriga, pare guàrdia del convent de Sant Francesc; el batlle Josep Mas; els consellers Joan Cahís i Pau Busquets (l'any 1715, Valentí Busquets, fill de Pau Busquets, va ser nomenat regidor per les autoritats borbòniques); els rics hisendats Josep i Antoni de Bru, germans i propietaris del Mas de la Castlania, i Caterina de Fizes, filla de Pere de Fizes, propietari del Castell-Palau, que es va casar amb Francisco Verthamon, un magistrat tarragoní que també va donar suport a Felip V.

Un fill de tots dos, Jose Verthamon va esdevenir l'any 1720 "juez de bienes confiscados de Cataluña" i la seva missió va consistir a fer una relació de tots els béns confiscats per Felip V.

En canvi, dins la mateixa família dels Fizes, una néta de Pere de Fizes i neboda de Caterina,

Francesca de Fizes i Rull, es va casar amb Francesc de Sola de Sant Esteve i d'Oriola, un noble militar que entre el 1710 i el 1713 va ser diputat militar de la Generalitat i un dels defensors més acèrrims de la causa austríaca. El juliol del 1713 Francesc de Solà va ser qui va fer el discurs inaugural i la lectura de la proposició en la primera sessió de la famosa Junta de Braços, que va declarar la resistència i la guerra a ultrança contra el rei borbó.

D'aquest matrimoni, una de les filles, Maria Francisca Sola de Sant Esteve i Fizes, es va casar amb el noble Josep de Ramon i de Rovira, fill de Miquel de Ramon i Tord, el qual va ser comandant en cap de la cavalleria de l'exèrcit de Catalunya i empresonat durant molts anys al finalitzar la guerra, i es va exiliar posteriorment a Viena. Miquel de Ramon estava casat amb Maria Rovira, filla d'una família important de paraires, els quals tenien la seva casa pairal, a la cantonada entre el carrer Font Vella i el Gavatxons, a la casa anomenada del Baró de Corbera.

Dins la nòmina de patriotes terrassencs no es poden deixar d'anomenar Pere Brichfeus i Francesc Busquets i Mitjans. Tots dos van arribar a Terrassa després de casar-se amb dues pubilles i progressivament es van anar introduint en els cercles polítics i econòmics de la vila. A partir del 1713, Brichfeus i Busquets esdevenen coronels de l'exèrcit català, i van tenir un paper destacat en la lluita contra Felip V. I al finalitzar la guerra, tots dos es van haver d'exiliar i van morir a Viena, servint a l'emperador Carles.

Ocupació castellana

Amb la derrota de l'11 de setembre del 1714, s'instal·lava un règim d'ocupació castellana i de brutal repressió. És el pas de ser un Estat, a ser una província espanyola. Les constitucions i les lleis catalanes van ser abolides. A Terrassa, com a la resta de viles i ciutats, el sistema insaculatori va ser prohibit i els representants de govern, en lloc de ser escollits, van ser nomenats directament per les autoritats borbòniques.

La nova monarquia de Felip V va establir uns instruments de coacció per assegurar-se el sotmetiment i submissió de la població. Tots els aspectes de la vida quotidiana, des dels més vulgars fins als més transcendents, van passar a estar severament reglats. I a la vila s'hi va instal·lar permanentment un regiment de soldats, que van instaurar la por i la desconfiança. I amb el Decret de Nova Planta, Terrassa va patir els efectes del nou impost creat especialment per Felip V, el cadastre.

Una dura postguerra

Terrassa va viure uns anys de postguerra molts durs, ja que una tercera part de la ciutat va quedar destruïda, alguns dels seus habitants van morir, d'altres es van exiliar i la repressió va ser ferotge, amb impostos i obligacions abusives. I a més, els anys següents les males collites van ajudar a viure sota una misèria i pobresa extrema.

Amb Felip V, Terrassa i la resta de Catalunya no van entrar a la suposada modernitat, sinó que va ser una època on van regnar l'obscurantisme, l'absolutisme i la repressió.

Malgrat que existeix la voluntat de no comparar diferents èpoques històriques, el paral·lelisme dels fets posteriors al 1714 i al 1939 (fi de la Guerra Civil, victòria de Franco i instauració de la dictadura) és tan evident i colpidor que no es pot obviar. L'objectiu del 1714 i el 1939 és el mateix: aniquilar Catalunya i dissoldre tot el que això suposava (autogovern, llengua, cultura, etc.) en un magma únic i centralitzador anomenat Espanya.

Però posteriorment al 1714 i al 1939, i parafrasejant a l'escriptor i filòsof Francesc Pujols, malgrat la repressió, l'esperit català rebrota sempre i sobreviu als seus il·lusos enterradors.